

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Dr. Öğrt. Üyesi Kayhan ŞAHAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Temmuz 2025

SELİM İLERİ’NİN HİKÂYELERİNDE YAPI VE İZLEK

İlknur HALABAK

ÖZET

Öykü, romanla birlikte anılan bir türdür. Her ikisi arasında pek çok farklılık olmasına rağmen Tanzimat’la birlikte ilk zamanlarda edebiyatımızda bu iki tür birbirine karıştırılmıştır. Günümüze kadar gelen süreçte küçük farklılıklara rağmen roman ve hikâye birlikte anılmıştır. Bu nedenle, öykü türüyle ilgili yapılan araştırmalarımızda roman türünde kitaplardan faydalanmak da kaçınılmaz olmuştur.

Batı kaynaklı modern öykü her ne kadar Tanzimat’la birlikte edebiyatımıza girse de geleneksel hikâyemizden tamamen bağımsız olmamıştır. Geleneğimizdeki anlatı türlerinin etkisinin hissedildiği Tanzimat Dönemi’ndeki ilk öyküler acemilik türleri olmuş ve zamanla kendi özüne ulaşmış, teknik açıdan kusursuzluğu yakalamışlardır. Edebiyatımızın diğer türlerinde ürünler veren yazarlarımız öykü türünde de örnekler vermiş ve zamanla, sadece öykü yazan yazarlarımız yetişmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar daha çok olay öykücülüğü ön planda iken, 1930’lardan itibaren durum öykücülüğü de gelişme göstermiş ve değişen sosyal, ekonomik ve kültürel yönlerin etkisiyle öyküde de çeşitli anlayışlar kendini göstermiştir.

İlk öykü kitabı *Cumartesi Yalnızlığı*’nı 1968’de yayınlayan Selim İleri, çok genç yaşta öykü yazarlarımız arasına girmiş ve edebiyatın diğer türlerinde de eserler ortaya koymuştur.

Selim İleri’nin öykü kitapları, farklı yayınevlerinden çıkan basımları ve derleme kitaplarıyla birlikte onu bulmaktadır. Bu çalışmada İleri’nin yazmış olduğu bütün öyküleri *hikâyelerinin yapı unsurları, öykülemenin yapısı ve izlek* yönlerinden tahlil edilmiş ve bu öykülerin özellikleri ortaya konulmuştur.

Birinci bölümde, hikâyenin tanımı ve Türk edebiyatındaki gelişimi hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra öykünün yapı unsurları başlığı altında alt başlıklar açıklanmıştır.

Araştırma yapılan pek çok kaynakta görüldüğü gibi, bu çalışmada da perspektif (bakış açısı) ve anlatıcı farklı başlıklar altında verilmiştir.

Hikayelerde zaman, anlatıcı, bakış açısı başlıklarında Gérard Genette'nin, öykülemenin yapısı konusunda Oktay Yivli'nin eserleri, izlekle birlikte mekân ve kişiler konularında W.J. Harvey'in sınıflandırması; Ramazan Korkmaz ve Veysel Şahin'in editörlüğünde çıkan *Romanda Kişiler Dünyası* adlı eserleri ile E.M. Forster'in kuramları referans alınmıştır. İzlek konusunda Ramazan Korkmaz ve Veysel Şahin'in sınıflandırmasından faydalanılmıştır.

Birinci bölümde verilen bu bilgiler ışığında İkinci bölüme geçilerek Selim İleri'nin yaklaşık elli hikâyesi yapı ve izlek yönünden tahlil edilmiştir. Üçüncü bölümde de İleri'nin öyküleri dil ve anlatım bakımından incelenmiş; öykülerde tespit edilen Yöntem ve Teknikler ile Hikâye Planındaki Bazı Özelliklere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Selim İleri, Yapı ve İzlek, Türk Edebiyatı, Hikâye

University : T. C. İstanbul Kültür University
Institute : Institute of Graduate Studies
Department : Turkish Language and Literature
Programme : Turkish Language and Literature
Supervisor : Assist. Prof. Kayhan ŞAHAN
Degree Awarded and Date : MA -July 2025

STRUCTURE AND THEME IN SELİM İLERİ'S STORIES

İlknur HALABAK

ABSTRACT

The short story is a literary genre often associated with the novel, although there are notable differences between the two. In early examples, these differences were not clearly defined, and the two genres were frequently confused. For this reason, studies on the short story have often drawn on sources related to the novel.

Although the modern short story, influenced by Western literature, entered Turkish literature during the Tanzimat period, it did not develop entirely independently from traditional Turkish narrative forms. Early examples, shaped by this tradition, were often technically immature. However, over time, the short story in Turkish literature gained its own form and reached a high level of technical sophistication. Writers who produced works in other genres also contributed to the short story, and in time, authors who focused solely on this genre emerged.

Until the early Republican period, plot-driven stories were more common. From the 1930s onward, situation-based stories also began to develop. As Turkish society underwent social, economic, and cultural changes, various approaches to storytelling appeared in short fiction.

Selim İleri published his first short story collection, *Cumartesi Yalnızlığı (Saturday Loneliness)*, in 1968, thus entering the literary scene at a young age. He later produced works in other literary genres as well. Including reprints and collected editions, his short story books number nearly ten.

This study examines all of Selim İleri's short stories in terms of narrative structure, storytelling techniques, and themes. The first chapter provides a brief overview of the short story's definition and development in Turkish literature. It also explains the main structural elements of the short story under specific subheadings.

As in other academic studies, point of view and narrator are discussed under separate sections. For the analysis of narrative structure, the works of Oktay Yivli were used; for setting, character, and theme, the works of Ramazan Korkmaz and Veysel Şahin's were referenced.

Based on the theoretical framework in the first chapter, the second chapter analyzes Selim İleri's stories in terms of structure and theme. The third chapter focuses on language and narrative style.

Key Words: Stories, Selim İleri, Turkish Literature

